

Türkiye’de İlk ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Spora Katılım Durumu ve Akademik Başarıları Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

Eren ULUÖZ¹, Ergin KARINCAOĞLU², Mahmut Çağatay NAZLICAN³, Sema ERGÜNEŞ⁴, Mustafa KOCADURMUŞ⁵, Hakan TARTAR⁶, Hüseyin UĞUR⁷, Berna ERGÜNEŞ⁸, Figen YILDIRIM⁹

Özet

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 10.03.2023
Kabul Tarihi: 09.05.2023
Online Yayın Tarihi:
09.05.2023

Anahtar Kelimeler

Spora Katılım, İlkokul,
Ortaokul, Akademik Başarı

DOI:

10.55238/seder.1280587

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin spora katılımları ve akademik başarıları üzerine yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesidir. Bu çalışmada betimsel araştırma yaklaşımı içerisinde nicel ve nitel araştırma desenleri birlikte kullanılmıştır. Araştırma kapsamında YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan spora katılım ve akademik başarıyı inceleyen 50 adet lisansüstü tezinin tamamı incelenmiştir. Konu ile ilgili en fazla tezin 2019 yılında yapıldığı görülmüştür. Gazi Üniversitesi konu ile ilgili tezlerin %18’ini üretmiştir. Çalışmada yüksek lisans tezlerinin oranının %92 olduğu bulunmuştur. Araştırmaya dahil edilen lisansüstü tezler içerik bakımından incelendiğinde çoğu çalışmanın sadece spora katılım ile akademik başarı arasındaki ilişkiye odaklandığı görülmektedir. Bu çalışmada incelenen bazı tezlerde ise spor yapmanın akademik başarıya ek olarak olumlu olarak etkilediği diğer bazı psikososyal özelliklerin de araştırıldığı görülmüştür. Buna karşılık sporun hangi türünün hangi tür akademik başarıya ne şekilde ve ne kadar etki ettiğini araştıran çalışmaların ise çok az sayıda olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, spor yapma ve akademik başarıyı inceleyen çalışmalara ek olarak, hangi sportif etkinliklerin hangi akademik başarı tipine, ne şekilde etki ettiğini araştıran, daha spesifik ve etkin çalışmalar yapılmasının yararlı olabileceğini düşünmekteyiz. Araştırma kapsamında incelediğimiz tezlerin çoğunlukla büyük şehirlerde yapıldığı ve doktora düzeyince çok az çalışıldığı görülmektedir. Konu ile ilgili lisansüstü tezlerin tüm ülke çapında yaygınlaştırılması ve doktora düzeyinde daha fazla tez yapılmasını teşvik edici yaklaşımlara ihtiyaç olduğunu düşünmekteyiz.

Investigation of Postgraduate Theses on Sports Participation and Academic Achievement of Primary and Secondary Education Students in Turkey

Abstract

Article Info

Received: 10.03.2023
Accepted: 09.05.2023
Online Published:
09.05.2023

Keywords

Sports Participation,
Primary School, Secondary
School, Academic Success

The aim of this study is to examine the postgraduate theses on the participation of primary and secondary school students in sports and their academic achievements in Turkey. In this research, quantitative and qualitative research designs were used together within the descriptive research approach. Within the scope of the research, all 50 postgraduate theses in the database of YÖK National Thesis Center examining participation in sports and academic success were examined. It was seen that the most thesis on the subject was made in 2019. Gazi University produced 18% of the theses on the subject. In the study, it was found that the rate of master's theses was 92%. When the postgraduate theses included in the research are examined in terms of content, it is seen that most studies only focus on the relationship between participation in sports and academic success. In some of the theses examined in this study, it was observed that in addition to academic success, some other psychosocial characteristics that sports have a positive effect on were also investigated. On the other hand, it is seen that there are very few studies investigating which type of sport affects which type of academic achievement, in what way and to what extent. As a result, we think that in addition to the studies examining sports and academic achievement, more specific and effective studies investigating which sportive activities affect which academic achievement type and in what way may be beneficial. It has been observed that the theses we have examined within the scope of the research are mostly made in big cities and there are very few studies at the doctoral level. We think that there is a need for the dissemination of postgraduate theses on the subject throughout the country and approaches to encourage more theses at the doctoral level.

¹Çukurova Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Adana/Türkiye. E-mail: proferde@gmail.com. ORCID: 0000-0002-4037-0634

²İstanbul Ticaret Üniversitesi, Dış Ticaret Enstitüsü, İstanbul/Türkiye. E-mail: antson13@hotmail.com. ORCID: 0000-0002-5040-9272

³Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana/Türkiye. E-mail: mahmutnazlican01@gmail.com. ORCID: 0009-0002-0688-5287

⁴Milli Eğitim Bakanlığı, Çukurova Emine Sıpmaz İlkokulu, Adana/Türkiye. E-mail: sergunes52@hotmail.com. ORCID: 0009-0004-7453-2162

⁵Milli Eğitim Bakanlığı, Çukurova Emine Sıpmaz İlkokulu, Adana/Türkiye. E-mail: mustafaserap55@gmail.com. ORCID: 0009-0004-4884-9705

⁶Milli Eğitim Bakanlığı, Çukurova Buhara Ortaokulu, Adana/Türkiye. E-mail: furki1789@gmail.com. ORCID: 0009-0008-5919-2437

⁷Milli Eğitim Bakanlığı, Akçakale Anadolu Lisesi, Şanlıurfa/Türkiye. E-mail: hugurmeb@gmail.com. ORCID: 0009-0005-2855-4536

⁸Milli Eğitim Bakanlığı, Akçakale Anadolu Lisesi, Şanlıurfa/Türkiye. E-mail: bergunes06@gmail.com. ORCID: 0000-0002-5389-6299

⁹İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul/Türkiye. E-mail: figen@ticaret.edu.tr. ORCID: 0000-0002-9247-2245

Giriş

Sportif faaliyetlere ve fiziksel aktivitelere katılım, çocukların fiziksel, psikolojik ve sosyolojik yönden gelişimlerine önemli katkılar sağlamaktadır. Düzenli bir şekilde yapılan sporun ve fiziksel aktivitenin çocuklar üzerindeki yararları birçok başlık altında sınıflandırılmıştır (Düzen, 2021; Massoni, 2011; Kuter ve Kuter, 2012). Çocuklarda spor ile sağlık arasındaki ilişki en sık araştırılan konulardan birisidir. Düzenli spor ve fiziksel aktivite yapan çocuklarda obezite riski azalır, kardiyovasküler uygunlukları ve solunum kapasiteleri artar, kemiklerin, kasların, bağların ve tendonların sağlıklı büyümesi sağlanır, gelişmiş koordinasyon ve denge elde edilir, daha güçlü bağışıklık sistemi gözlenir, kuvvet, sürat, dayanıklılık başta olmak üzere temel motorik özelliklerde gelişim görülür ve başta çocukluk diyabeti olmak üzere birçok kronik hastalıklara yakalanma riski azaltılır (Hekim, 2016; Hills ve ark., 2011; Kayhan ve ark., 2021; Moeijes ve ark., 2019).

Spor ve fiziksel aktivitenin çocukların fiziksel sağlığının yanında psikolojik iyi oluş durumlarına da olumlu etkileri olduğu bildirilmiştir. Spora ve fiziksel aktiviteye katılım başta özgüven, öz yeterlik, motivasyon, atılganlık, mental sağlık, dikkat, öz saygı gibi olumlu psikolojik özellikleri güçlendirmektedir. Buna karşın spor ve fiziksel aktivite yapan çocukların depresyon, kaygı, hayal kırıklığı, pişmanlık, güvensizlik, kendini suçlama, yalnızlaşma, saldırganlık hissi gibi olumsuz psikolojik duygularının ise azaldığı bildirilmiştir (Arabacı, 2017; Çekceoğlu, 2019, Eime ve ark., 2013; Varol & Türkmen, 2021; Pesce ve ark., 2013).

Spor ve fiziksel aktivitenin sosyal yararları ise, grup dinamiği gelişimi, etik ve ahlaki kurallara bağlılık, iletişim becerisinde artış, sosyal kabul görme, girişkenlik, medeni cesaret, kültürel etkileşim ve kaynaşma, suçtan ve kötü alışkanlıklardan uzaklaşma, gelişmiş sosyal beceriler, kişisel ve toplumsal disiplin, kurallara uyma, sosyal ortamda olumlu duyguları ön plana çıkarma ve olumsuz duyguları bastırma, şiddet ve öfkeyi kontrol etme, sportmenlik, işbirliği ve liderlik ve akademik başarıyı artırma olarak sıralanabilir (Gürkan ve ark., 2014; Holt, 2016; Irmansyah ve ark., 2020; Türkmen & Varol, 2015; Yıldız ve Çetin, 2018).

Spora ve fiziksel aktiveye katılımın yukarıda bahsedilen yararları devletin spor politikalarını geliştirmesinde ve ailelerin çocuklarını spora yönlendirmelerinde etkili olmaktadır. Ancak tüm bu yararlarının bilinmesine rağmen özellikle akademik başarı baskısı yüzünden öğrenciler artan bir şekilde fiziksel olarak hareketsiz bir yaşamın içine sürüklenmektedir (Bilgin ve ark., 2020). Okul çağında çocuğu olan ailelerin, okuldaki yöneticilerin ve sosyal çevrelerin çeşitli gerekçelerle istemli veya istemsiz olarak çocukları akademik olarak daha başarılı olmaya zorladıkları bilinmektedir. Bu baskı genellikle belirli bir standartta yapılan merkezi sınavlardan yüksek puan almaya zorlama şeklinde veya akranları ile kıyaslama şeklinde olmaktadır (Bilgin ve ark., 2020; Burrows ve ark., 2014; CDC, 2010; Kapıkıran, 2019). Çoğunlukla çocuğun geleceği için iyi niyetle yapıldığı söylenen bu ailesel ve sosyal baskı ortamı çocuğu günden güne daha hareketsiz bir yaşama sürüklemektedir. Hareketsiz yaşam tarzı ise çocuklardaki fiziksel, sosyal, psikolojik, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişimi olumsuz yönde etkilemektedir (Hekim, 2016; Özdoğru, 2018; Singh ve ark., 2019). Sosyoekonomik faktörler, sosyokültürel bariyerler, demografik

olumsuzluklar, fiziksel engeller, örf, adet ve gelenekler, inançlar ise spora ve fiziksel aktiviteye katılımı engelleyen diğer faktörlerdir (Rodrigues ve ark., 2019; Somerset ve Hoare, 2018).

Her ne kadar çocukların spora ve fiziksel aktiviteye katılımını engelleyen çeşitli faktörler olsa da sporun ve fiziksel aktivitenin sağladığı yararları ciddiye alan aileler ve sosyal birimler de azımsanmayacak kadar çoktur. Özellikle spora ve fiziksel aktiviteye katılımın akademik başarı ile ilişkisi sıklıkla araştırılan konulardandır. Ulusal ve uluslararası alan yazın incelendiğinde düzenli spor ve fiziksel aktivite yapmanın çocuklarda akademik başarıyı arttırdığına dair çok sayıda bilimsel çalışma olduğu görülmektedir. Güney Avustralya'da 10 yaşındaki 500 ilkokul öğrencisi üzerine yapılan bir çalışmada, deney grubunun ders programına, günlük 75 dakikalık dayanıklılık içerikli fitness eğitimi eklenmiştir. Çalışmanın ilk 14 haftasında, deney grubu kontrol grubuna göre fiziksel çalışma kapasitesinde artış ve vücut yağında azalma göstermiştir. Deney grubu (programa katılanlar) öğrencilerinin aritmetik ve okuma puanları, müfredatta beden eğitimine ayrılan süre artmasına rağmen olumsuz etkilenmemiştir. Bu faydaların, takip eden 2 yıl boyunca 216 katılımcının ölçümlerinde korunduğu görülmüştür. Bu takip değerlendirmeleri, deney grubundaki öğrencilerin daha iyi aritmetik ve okuma notları elde ettiğini göstermiştir (Maynard ve ark., 1987). Vasold ve ark. (2019) yaptıkları çalışmada genel olarak, spora katılan öğrencilerin, katılmayanlara göre daha yüksek not ortalamaları bildirme olasılığını daha yüksek olarak bulmuştur. Okuldaki sportif aktivitelere katılanlar ile kulüpte düzenli spor yapan öğrencilerin not ortalamalarının kıyaslanmasında ise kulüpte spor yapan öğrencilerin daha yüksek not ortalamaları bildirdikleri görülmüştür. Saygılı ve ark. (2015) çalışmalarında düzenli spora katılımın, öğrenciler üzerinde sorumluluk duygularını, açıklık özelliklerini arttırdığı, dışa dönük bir kişilik kazanmalarına yardımcı olduğunu bulmuşlardır. Yine bu araştırma bulgularına göre dışa dönüklük ve açıklık özelliği arttıkça akademik başarının da arttığı bulunmuştur. Arslan ve ark. (2018) çalışmasında spora ve fiziksel aktivitelere katılan gençlerin kendilerini fiziksel olarak daha sağlıklı ve mutlu hissetmelerinin, günlük yaşam ile ilgili streslerini daha iyi tolere edebilmelerini sağlayabileceği, disiplin duygularını geliştirebileceği, günlük planlamalarını daha iyi yapabilmelerine olanak tanıyabileceği ve buna bağlı olarak akademik başarılarını arttırmış olabileceğini bildirmişlerdir.

Ulusal ve uluslararası alan yazında konu ile ilgili birçok bilimsel araştırma yapıldığı görülmektedir. Bizim çalışmamızda ise Türkiye'de ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin spor yapma durumu ve akademik başarıları üzerine yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi amaçlanmaktadır. Konu ile ilgili yapılan bu araştırma ile spora katılım ve akademik başarı arasındaki ilişkinin lisansüstü tez çalışmalarında ele alınış biçiminin, güçlü ve zayıf yönlerinin nicel ve nitel bulgularla ortaya konması amaçlanmıştır. Fiziksel aktivite ve sporun akademik başarıyı olumlu etkilediği artık bilinen bir bilimsel olgu olduğundan, ülkemizdeki kısıtlı araştırma olanaklarının daha etkili kullanılabilmesi açısından, birbirini tekrar eden ve sonuçları aşağı yukarı belli olan araştırmalar yapmak yerine, hangi sportif etkinliklerin hangi akademik başarı tipine, ne şekilde etki ettiğini araştıran daha spesifik ve etkin çalışmalar yapılmasına katkı sağlayabilmek adına bu çalışmanın önemli olduğunu ve alana katkı sağlayabileceğini düşünmekteyiz.

Materyal ve Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada betimsel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Betimsel araştırma yaklaşımı içerisinde ise nicel ve nitel araştırma desenleri birlikte kullanılmıştır. Betimsel nitel araştırmalar var olan olayların ve olguların hiçbir müdahale edilmeden kendi doğal ortamında gerçekçi ve bütüncül olarak ortaya çıkarılmasına yönelik niteliksel bir araştırma sürecinin izlendiği araştırmalar olarak tanımlanmaktadır (Merriam, 2002). Betimsel nicel araştırmalarda ise çalışma kapsamında betimlenmek istenen olgu, olay, nesne veya öznelere ait özelliklerin yüzde, frekans, standart sapma gibi betimleyici istatistiksel yöntemlerle ifade edilir (Büyüköztürk ve ark., 2009). Bu çalışmada tezlere ait sayısal özellikler nicel bir bakış açısıyla incelenmiştir. Bununla beraber tezlere ait niteliksel özellikler ise nitel bir bakış açısıyla ele alınmıştır.

Araştırma kapsamında YÖK (Yüksek Öğretim Kurulu) Ulusal Tez Merkezi internet sitesinde yer alan konu ile ilgili lisansüstü tezler incelenmiştir. Bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Söz konusu tezler yazarı tarafından herhangi bir kısıtlamaya tabi tutulmamışsa ilgili internet sitesinde PDF formatında tam metin dokümanı olarak bulunmaktadır.

Örneklem

Araştırmada tam sayım örnekleme yöntemi kullanılarak koşullara uyan evrendeki tüm tezler örneklem olarak çalışmaya dahil edilmiştir. Bu bağlamda Türkiye’de ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin spor yapma durumu ve akademik başarıları üzerine yapılan lisansüstü tezlerin tamamı araştırmaya dahil edilmiştir. Konu ile doğrudan ilişkili 50 adet lisansüstü tez olduğu görülmüştür.

Verilerin Toplanması

Çalışma kapsamında elde edilen nicel verilerin kaydedilebilmesi için “tez veri toplama formu” hazırlanmıştır. Tez veri toplama formunda “tezin yapıldığı yıl”, “tezin yapıldığı üniversite”, “tezin yazım dili”, “tez danışmanının unvanı”, “tezin türü (yüksek lisans veya doktora)” gibi veri giriş bölümleri bulunmaktadır. Konu ile ilgili tezlere ulaşabilmek için YÖK Ulusal Tez Merkezi Sitesi üzerinden anahtar kelimeler aracılığı ile taramalar yapılmıştır. Taramanın doğru ve kapsamlı sonuçlar vermesi için Şekil.1’deki ekran resminde işaretlenmiş olan “Gelişmiş Tarama” sekmesi kullanılmıştır.

Şekil 1. YÖK ulusal tez merkezi internet sitesi ana sayfa ekran görüntüsü

YÖK Ulusal Tez Merkezi internet sitesindeki Gelişmiş Tarama sekmesinde Şekil 2’de görüldüğü gibi aynı anda üç farklı anahtar kelime aranabilmektedir. Yapılan taramalar sonucunda ilgili tüm tezleri bulabilmek için “aranacak alan” bölümünde “tümü” seçeneği seçilmiştir. Bu sayede aranan anahtar kelimelerin tez metinlerinin tamamında aranması sağlanmıştır. “Arama tipi” bölümünde ise “içinde geçsin” seçeneği seçilerek kullanılan anahtar kelime kökünün tez metinleri içerisindeki ek almış hallerinin de taranması sağlanmıştır.

YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinde tarama yapılırken “akademik başarı” ve “spor”, “okul başarısı” ve “spor”, “ders başarısı” ve “spor” anahtar kelime çiftleri kullanılmıştır. Anahtar kelimeler aracılığı ile yapılan taramalar sonucunda elde edilen sonuçlar araştırmacılar tarafından listelenerek birbirinden bağımsız olarak incelenmiştir. Her bir araştırmacı araştırma konusu ile doğrudan ilişkili olan tezleri ayıklayarak birer liste yapmıştır. Daha sonra araştırmacılar bir araya gelerek elde ettikleri süzölmüş listeleri karşılaştırarak araştırmaya dahil edilecek tezlerin hangileri olacağına karar vermişlerdir. Bu süreç sonucunda doğrudan Türkiye’de ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin spor yapma durumu ve akademik başarıları üzerine yapılmış tezlerden oluşan nihai tez listesi oluşturulmuştur. Bu çalışma kapsamında konu ile doğrudan ilgili 50 lisansüstü tezin yazıldığı görülmüştür.

Şekil 2. YÖK ulusal tez merkezi internet sitesi “gelişmiş arama sayfası” ekran görüntüsü

Verilerin Analizi

Araştırmada veri analizi nicel ve nitel olarak iki boyutta yapılmıştır. Nicel boyuttaki veri analizinde veri toplama aracı olarak kullanılan tez veri formunda bulunan değerler kullanılmıştır. Değişkenlerin her birisi için ayrı ayrı yüzde ve frekans değerleri hesaplanmıştır.

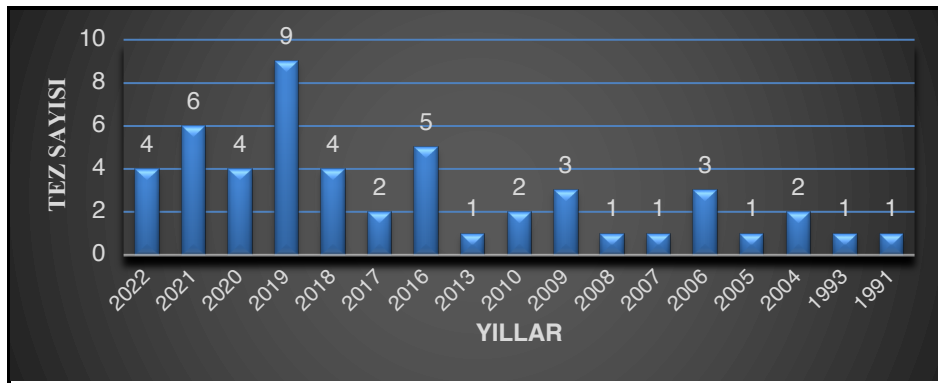
Araştırma kapsamındaki nitel verilerin analizinde ise tez metinleri araştırma amacına uygun olarak içerik analizine tabi tutulmuştur. Tez metinlerinde yer alan içerikler niteliksel özellikleri bakımından yazarlar tarafından birbirinden bağımsız şekilde analiz edilmiştir. Daha sonra yazarlar birbirinden bağımsız olarak yaptıkları analizleri hep birlikte değerlendirerek nitel analiz sürecini sonuçlandırmışlardır.

Araştırmacılar Hakkında Özdeşimsel Notlar

Bu çalışmanın araştırma grubu, spor bilimleri ve iktisadi ve idari bilimler alanından iki akademisyen ve iki lisansüstü öğrenci ile MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) bünyesindeki ilk ve ortaöğretimdeki okullarda idareci ve öğretmen olarak görev yapan beş öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmacılar olarak bu çalışma için bir araştırma grubu oluşturduk. Üniversitelerde ve okullarda çalışan eğitimciler olarak sporun çocuklar üzerindeki etkilerini tartıştık. MEB bünyesindeki okullarında görev yapan öğretmenlerimizden “öğretmen veya yönetici olarak spora bakış açıları”, “okul sporları ile ilgili genel görüşler”, “spor yapan ve yapmayan çocuklardaki akademik başarılar arasındaki farklılıklara ilişkin gözlemler”, “okul çocuklarının spor yapmalarına engel olan faktörler”, “okul çocuklarının spor yapmalarını kolaylaştırıcı çözüm önerileri ve tavsiyeler” başlıklarını içeren birer görüş yazısı hazırlamalarını istedik. Bu görüş yazıları ile birlikte konu ile ilgili ulusal alan yazını inceleyerek okul çocuklarının spora katılımlarını engelleyen faktörleri tartıştık. Bunun sonucunda okul çocuklarının spora katılımlarını engelleyen temel nedenlerden birisinin “spora katılan çocukların derslerinden geri kalacağına dair önyargı” olduğunu fark ettik. Halihazırdaki kaynakları inceleyerek yaptığımız değerlendirmede bu ön yargının ülke genelinde okul yöneticileri, öğretmenler, veliler ve öğrenciler arasında yaygın bir inanış olduğunu fark ettik. Oysa bugüne kadar ortaya konan neredeyse tüm bilimsel veriler spora katılımın birçok psikolojik ve fiziksel yararının yanında çocukların okuldaki akademik başarılarına da çok ciddi katkılar sağladığını göstermektedir. Bu noktadan hareketle okul çocuklarında spora katılımın akademik başarı üzerindeki etkilerini ortaya koyan ulusal düzeydeki lisansüstü tez çalışmalarını araştırmak ve ülkemizdeki konu ile ilgili bilimsel bilgi üreten kurumların -spora katılım ve akademik başarı- problemine yaklaşımlarını nicel ve nitel yönleriyle araştırmak istedik.

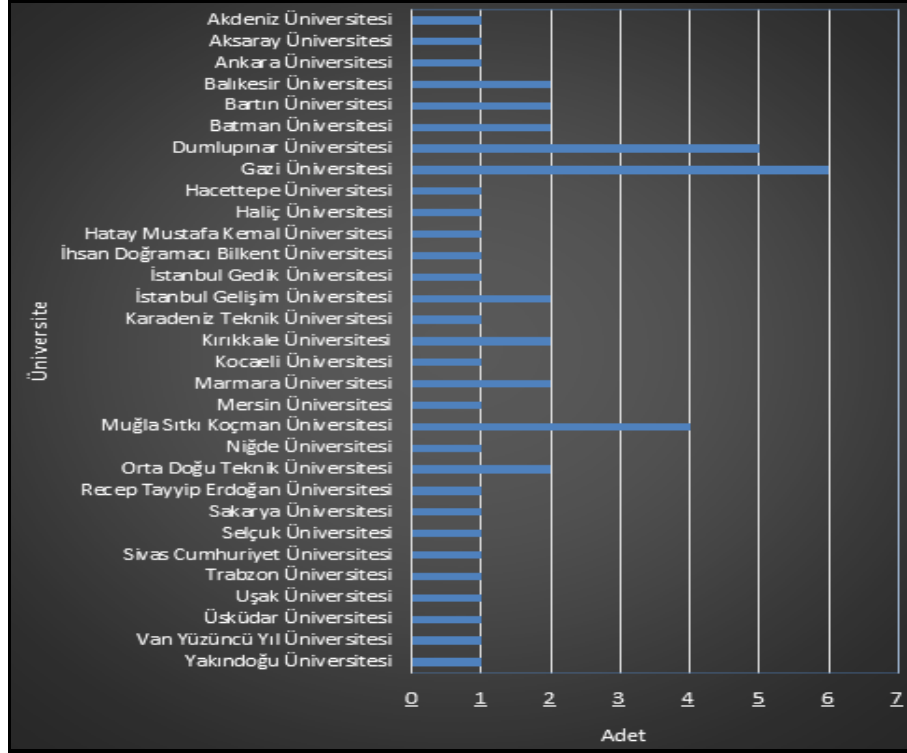
Bulgular

YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinde yapılan taramada spor konulu 18.242 adet lisansüstü tez yazıldığı görülmüştür. Bu tezlerden 50 tanesi (%0,27) spor veya fiziksel aktivite yapma ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Araştırmanın nicel boyutunda “tezin yapıldığı yıl”, “tezin yapıldığı üniversite”, “tezin yazım dili”, “tez danışmanının unvanı”, “tezin türü” gibi değişkenlere ait bulgular sunulacaktır.

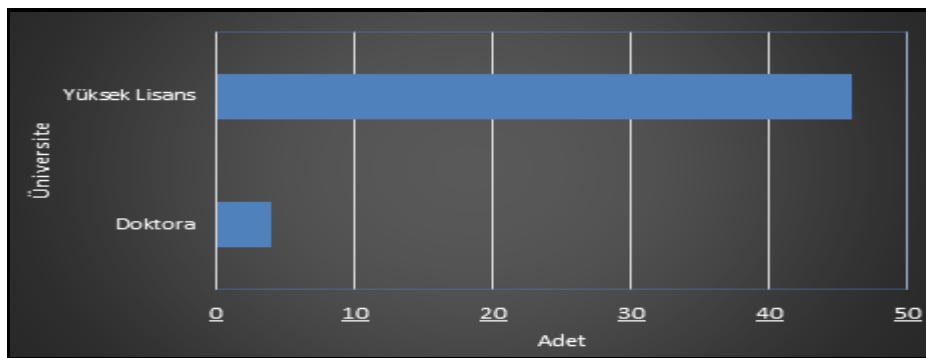
Şekil 3. Lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı

Şekil 3'te lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı verilmiştir. Buna göre en fazla lisansüstü tezin 9 adet (%18) ile 2019 yılında yapıldığı görülmektedir. 2021 yılı 6 adet (%12) ve 2016 yılı 5 adet (%10) lisansüstü tez ile en fazla tezin yazıldığı diğer yıllar olarak bulunmuştur. Buna ek olarak 2016 yılından sonra konu ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin sayısında, 2017 yılı dışında, genel olarak bir artış eğilimi olduğu görülmektedir.

Şekil 4. Lisansüstü tezlerin yapıldıkları üniversitelere göre dağılımı

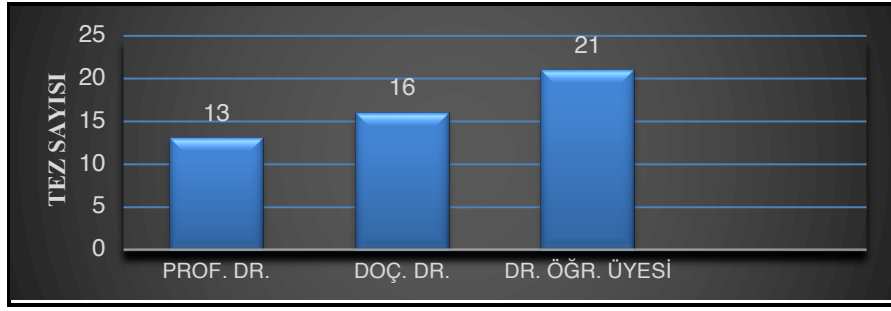
Şekil 4'te görüldüğü gibi Gazi Üniversitesi'nde konu ile ilgili 6 adet (%12) lisansüstü tez yapılmıştır. Gazi Üniversitesi'ni 5 adet (%10) tez ile Dumlupınar Üniversitesi ve 4 adet (%8) tez ile Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi takip etmektedir. Bu grubu ikişer adet (%4) tez ile Balıkesir, Bartın, Batman, İstanbul Gelişim, Kırıkkale, Marmara ve Ortadoğu Teknik Üniversiteleri takip etmektedir.

Şekil 5. Lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımı

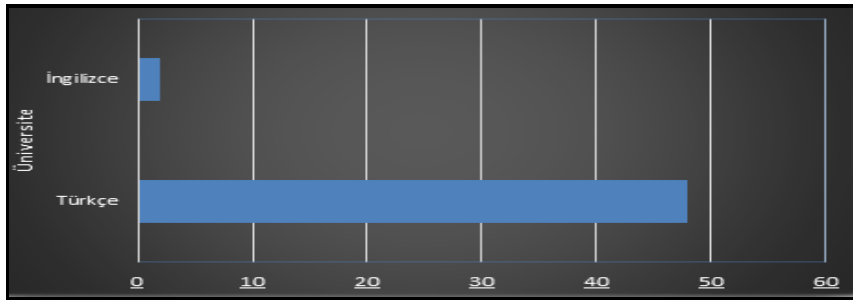
Şekil 5'te görüldüğü gibi Türkiye'de ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin spor yapma durumu ve akademik başarıları üzerine yapılan lisansüstü tezler ağırlıklı olarak yüksek lisans tezlerinden oluşmaktadır. Yapılan 50 lisansüstü tezin 46'sının (%92) yüksek lisans tezi, 4 (%8) tanesinin ise doktora tezi olduğu görülmüştür.

Şekil 6. Lisansüstü tezlere danışmanlık yapan öğretim üyelerinin unvanlara göre dağılımları

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlere danışmanlık yapan öğretim üyelerinin unvanlarına göre dağılımları incelendiğinde 21 tez (%42) ile doktor öğretim üyelerinin en fazla danışmanlık yapan öğretim üyeleri olduğu görülmektedir. Bu grubu 16 adet (%32) tez ile doçent unvanlı danışmanlar, 13 adet (%26) ile profesör unvanlı danışmanlar takip etmektedir.

Şekil 7. Lisansüstü tezlerin yazım dillerine göre dağılımları

Tablo 7’de görüldüğü gibi araştırmaya konu olan lisansüstü tezlerin 48 adedi (%96) Türkçe dilinde yazılmıştır. Türkçe dilinde yazılan tezlerin dışında kalan 2 adet (%4) tezin ise İngilizce dilinde yazıldığı görülmüştür.

Araştırmada Elde Edilen Nitel Bulgular

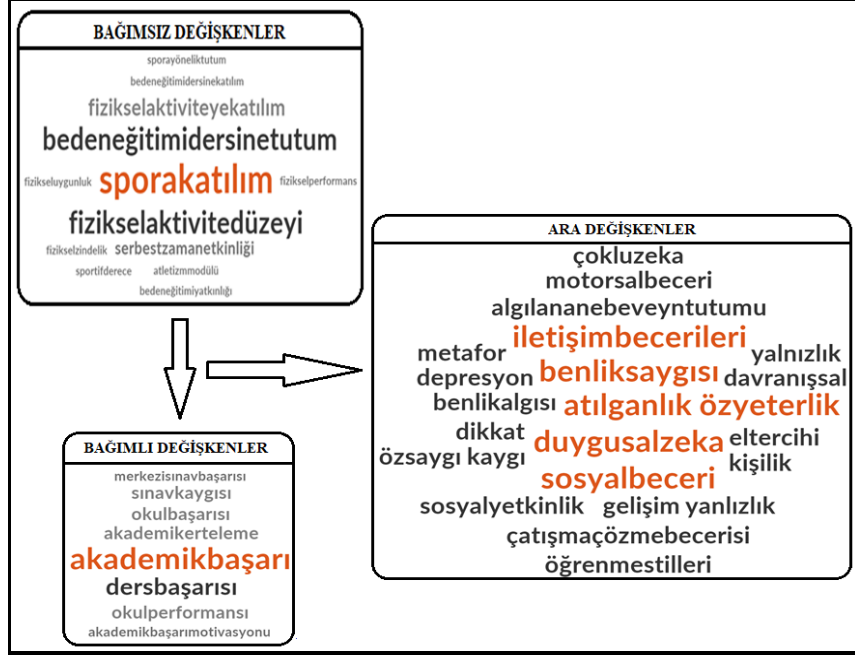
Araştırmanın nitel boyutunda öncelikle araştırmaya dahil edilen tezlerde ele alınan ana değişkenlerin araştırma yoğunluğunu görebilmek adına NVIVO 14.0 programında kelime bulutu oluşturulmuştur. Şekil 8’de araştırmaya dahil edilen lisansüstü tezlerin ana değişkenlerindeki yoğunluğu gösteren kelime bulutu çıktısı görülmektedir.

Şekil 8. Lisansüstü tezlerde incelenen değişkenleri gösteren kelime bulutu

Şekil 8’deki kelime bulutunda görüldüğü gibi “başarı” ile “spora katılım” en yoğun incelenen değişkenlerdir. Bazı çalışmalarda spora katılım kelimesi yerine “fiziksel aktiviteye” katılım ile ifade edilerek akademik başarı ile ilişkilendirilmiştir. Bazı çalışmalarda ise akademik başarı ve “beden eğitimi dersine tutum” ile ilişkilendirilmiştir. Şekil 9’da araştırmaya dahil edilen lisansüstü tezlerde kullanılan değişkenlerin değişken türüne göre yoğunluğu gösteren kelime bulutu örüntüsü verilmiştir.

Şekil 9. Lisansüstü tezlerdeki bağımlı, bağımsız ve ara değişkenleri gösteren kelime bulutu

Şekil 9’da görüldüğü gibi araştırmaya dahil edilen lisansüstü tezlerde “spora katılım”, “beden eğitimi dersine yönelik tutum”, “fiziksel aktiviteye katılım”, “fiziksel aktivite düzeyi”, “serbest zaman etkinliği”, “atletizm modülü”, “beden eğitimi yatkınlığı”, “fiziksel performans”, “fiziksel uygunluk”, fiziksel zindelik”, “spora yönelik tutum” ve “sportif derece” değişkenleri bağımsız değişkenler olarak incelenmiştir. “Akademik başarı”, “ders başarısı”, “okul performansı”, “akademik erteleme”, “okul başarısı”, “sınav kaygısı”, “merkezi sınav başarısı” ve “akademik başarı performansı” değişkenleri ise bağımlı değişkenler olarak incelenmiştir. İncelenen tezlerin ana konusu “spor/fiziksel aktivite” bağımsız değişkeni ile “akademik başarı” bağımlı değişkeni çerçevesinde çalışılmıştır. Bazı lisansüstü tezlerde ise bu değişkenlere ek olarak “iletişim becerileri”, “benlik saygısı”, “sosyal beceri”, “atılganlık”, “öz yeterlik”, “duygusal zeka” ve “serbest zaman etkinliği” gibi değişkenler yoğun olarak ara değişken olarak çalışılmıştır. “Sportif derece”, “sportif performans”, “yalnızlık”, “depresyon”, “fiziksel zindelik”, “davranışsal gelişim”, “kültürel etkinliklere katılım”, “merkezi sınav başarısı”, “fiziksel aktivite”, “antropometri”, “vücut kompozisyonu”, “benlik algısı”, “akademik erteleme”, “el tercihi”, “atletizm modülü”, “fiziksel aktivite”, “sınav kaygısı”, “lise türü”, spor eğitimi”, “metafor”, “akademik öz yeterlik”, “kişilik”, “çatışma çözme”, “iletişim becerileri”, “özsaygı”, “sosyal etkinlik”, “iletişim becerileri”, “çoklu zeka”, “öğrenme stilleri”, ve “dikkat” gibi değişkenler ise daha az yoğunlukla kullanılan ara değişkenler olarak görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma kapsamında YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinde yapılan incelemede, bugüne kadar Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında yapılan spor konulu tezlerin çok küçük bir kısmının spor ve fiziksel aktivite yapma ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi incelediği görülmektedir. Ulusal ve uluslararası alan yazın incelendiğinde çocukların spora ve fiziksel aktiviteye katılımlarının önündeki engelleri farklı açılardan inceleyen çalışmalar olduğu görülmektedir. Pehlivan (2009) okul çocuklarının spora katılımları ile ilgili yaptığı çalışmada, ailelerin çocuklarının sportif etkinliklere devam edebilmeleri konusunda, art arda yapılan sınavları ve zaman kısıtlılığını engel olarak gördüklerini bildirmiştir. Orhan'ın (2021) çalışmasında öğrencilerin okulla ilgili durumları fiziksel aktiviteye katılmayı engelleyici faktör olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Uluslararası alan yazın incelendiğinde Türkiye'deki duruma benzer şekilde, akademik başarıyı engelleyeceği kaygısı ile spora ve fiziksel aktiviteye katılımın engellendiğine ilişkin araştırma sonuçları ile karşılaşılmaktadır (Delfa-De-La-Morena ve ark., 2022; Satija ve ark., 2018). Ulusal ve uluslararası alan yazında yer alan bu çalışmalarda da görüleceği üzere çoğu zaman öğrencilerde, velilerde, öğretmenlerde, yöneticilerde ve ilgili diğer toplum kesimlerinde spora katılımın ders/okul başarısını olumsuz etkileyebileceğine yönelik bazı ön yargılar sahip olduğu görülmektedir. Farklı ülkelerde ve farklı kültürlerde spora bakış açıları genellekle olumlu yönde bakış açıları olsa da ülkemizde ve dünyanın birçok yerinde akademik başarı arzusu ve buna bağlı olarak iyi bir gelecek edinme hedefi daha öncelikli görülmektedir. İnternet kullanımının yaygınlaşması ile artan iletişim imkanları ve bilgi edinme kaynakları sayesinde fiziksel aktivite ve sporun çocuklar üzerindeki çok çeşitli yararları çok daha fazla sayıda insan tarafından bilinmesine rağmen, dünya üzerinde azalan kaynaklar, meslek edinme ve geçinme zorlukları nedeniyle çoğu ebeveyn ve yetişkin için araştırmalarda belirtilen sporun akademik başarıyı etkilediğine dair önyargıların ve/veya kaygıların anlaşılabilir bir olgu olduğu düşünülebilir.

Bu çalışmada yapılan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımları incelendiğinde en fazla sayıda tezin 2019 yılında yapıldığı görülmektedir. Buna ek olarak 2016 yılından sonra konu ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin sayısında, 2017 yılı dışında, genel olarak bir artış eğilimi olduğu görülmektedir. Farklı konulardaki ulusal tez alan yazını incelendiğinde de yıllara göre tez üretim sayılarında tutarsızlıklar olduğu görülmüştür (Kaymakçı ve Gelen, 2022; Ömercioğlu, 2022). Ulusal alan yazındaki lisansüstü tezlerin incelenmesi üzerine yapılan bu çalışmalara bakıldığında geçmişten günümüze doğru, istikrarlı olmasa da göreceli olarak artan sayıda lisansüstü tezler üretildiği görülmüştür. Ancak 2019 yılı da dahil olmak üzere artış eğiliminde olan lisansüstü tez üretiminin 2020 yılı itibarı ile düşüşe geçtiği görülmektedir. Covid-19 salgını nedeniyle okulların kapanması nedeniyle, eğitimin temel bileşenleri olan öğrenci, öğretmen ve eğitim sistemini ciddi anlamda etkilenmiştir (Çiçek ve ark., 2020). Buna bağlı olarak 2019 yılında farklı alanlarda lisansüstü tezlerin üretiminde erişilen yüksek sayıların Covid-19 pandemisi nedeniyle 2020 yılında ani bir şekilde düşmesi normal kabul edilebilir. Lisansüstü tez sayılarında 2016 yılından sonra meydana gelen göreceli artışın ise hem konuya olan ilginin artmasından hem de son yıllarda artan üniversite sayısı nedeni ile daha fazla sayıda akademisyenin tez üretimine katkı sağlamasından kaynaklanmış olabileceğini düşünmekteyiz.

Bu araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin yapıldıkları üniversitelere göre dağılımlarına bakıldığında, Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Dumlupınar Üniversitesi ve Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nin oransal olarak en çok tezin üretildiği üniversiteler olduğu görülmektedir. Ulusal alan yazını incelendiğinde genel olarak spor alanında yapılan lisansüstü tez üretiminde bizim çalışmamıza benzer şekilde Gazi Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi'nin ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir (Büyükergün, 2020; Turan ve ark., 2022). Spor alanında yapılan lisansüstü tez analiz çalışmalarında genel olarak İstanbul, Ankara ve İzmir başta olmak üzere Türkiye'nin batısındaki üniversitelerde ve başkent Ankara başta olmak üzere çevresindeki illerdeki üniversitelerde daha fazla sayıda lisansüstü tez üretildiği görülmektedir. Bu durumun ülkenin orta ve batısında bulunan üniversitelerin daha eski ve köklü üniversiteler olması nedeniyle akademik kadro, araştırma olanakları ve benzeri nedenlerden ötürü yeni kurulmuş üniversitelere göre daha avantajlı durumda olmalarından kaynaklandığını düşünülebilir.

Bu çalışmada incelenen lisansüstü tezler ağırlıklı olarak yüksek lisans tezlerinden oluşmaktadır. Literatürde spor, eğitim, sosyoloji, psikoloji, antropoloji, felsefe, turizm gibi alanların büyük çoğunluğunda üretilen yüksek lisans tezlerinin sayılarının doktora tezlerinden fazla olduğu görülmektedir. Bu durumun tüm lisansüstü programlarda yüksek lisans kontenjanlarının daha yüksek sayıda olmasından ve doktora eğitimini başarıyla tamamlayabilen öğrenci oranının yüksek lisans öğrencilerinden daha az olmasından kaynaklandığı düşünülebilir (Bilgin, 2019; Daşar ve Akgün, 2022; Gez ve Çinpolat, 2022; Öner ve Türkoğlu, 2020; Ömercioğlu ve Ersoy, 2022; Sallabaş ve Polat, 2022; Tumer ve Aslışen, 2022).

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlere danışmanlık yapan öğretim üyelerinin unvanlarına göre dağılımları incelendiğinde doktor öğretim üyelerinin en fazla danışmanlık yapan akademisyen grubu olduğu görülmektedir. Bu grubu doçent unvanlı danışmanlar ve profesör unvanlı danışmanlar takip etmektedir. Ulusal tez alan yazını incelendiğinde spor alanında ve farklı alanlarda yapılan lisansüstü tez inceleme çalışmalarında danışman unvanlarına göre yapılan analizlerde genel olarak doktor öğretim üyesi unvanlı akademisyenlerin diğer unvanlardaki akademisyenlere göre daha yüksek oranlarda olduğu görülmektedir (Dağlı, 2022; Demirdağ & Altun, 2022; Gez & Çinpolat, 2022; Karakoyun & Uzun, 2022; Salihoğlu ve ark., 2022). Ülkemizdeki üniversitelerde doktor öğretim üyelerinin oransal olarak daha fazla sayıda olmaları nedeniyle, lisansüstü tezlere danışmanlık yapma oranlarının daha yüksek çıkmış olması normal kabul edilebilir.

Bu çalışmanın nitel boyutunda elde edilen bulgular incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen tezlerde fiziksel aktivite ve spora katılım temalı değişkenlerin ortak bağımsız değişkenler olarak ele alındığı görülmektedir. Bununla birlikte spora ve fiziksel aktiviteye katılımın “iletişim becerileri”, “benlik saygısı”, “benlik algısı”, “sosyal beceri”, “atılmanlık”, “öz yeterlik”, “duygusal zeka”, “depresyon”, “davranışsal gelişim”, “çatışma çözme”, “iletişim becerileri”, dikkat”, “sosyal etkinlik”, “yalnızlık”, “kişilik”, “özsaygı” gibi psikososyal özellikler ile olan ilişkisi de yoğunlukla çalışılmıştır. Ülkemizde konu ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerde ana eğilim olarak fiziksel aktivite ve spora katılım temalı değişkenlerin ortak bağımsız değişken kavramı olarak ortaya çıkması araştırma kolaylığı bakımından normal kabul edilebilir. Ancak yapılan lisansüstü tez çalışmaları içerik bakımından incelendiğinde fiziksel aktivite ve sporun hangi türlerinin ne şekilde ve ne yoğunlukta yapıldığında hangi tür akademik başarıya ne şekilde

veya ne kadar etki ettiğini araştıran çalışmaların çok az sayıda olduğu görülmektedir. Çalık (2017) özel bir sportif etkinliğin akademik başarı ve psikolojik bir özellik üzerindeki etkilerini araştırdığı çalışmada farklı spor dallarının çok farklı yönleriyle akademik başarıya değişik biçimlerde ve miktarlarda katkı sağladığını bildirmiştir. Benzer şekilde, literatürde farklı spor dallarının çocukların akademik başarı düzeylerini farklı şekilde geliştirdiği görülen birçok yabancı çalışmada mevcuttur (Baher, 2010; Becker ve ark., 2018; Chaddock-Heyman ve ark., 2015; Mikolajczak, 2020; Savran ve ark., 2019; Wang ve ark., 2019).

Sonuç olarak, ülkemizde konu ile ilgili yapılan lisansüstü tez çalışmalarının çok küçük bir kısmında ve uluslararası alan yazında görüldüğü üzere, konu ile ilgili güncel çalışmalar artık sporun akademik başarı üzerindeki genel yararlarının yanında, farklı spor dallarının ve sportif aktivite programların farklı akademik beceriler üzerindeki spesifik etkilerini araştırmaktadır. Araştırmamızda fiziksel aktivite ve akademik başarı kavramlarının daha çok yüksek lisans çalışmalarında ele alındığı, bu çalışmaların genelinde Ankara, İstanbul gibi büyük şehirlerde bulunan üniversitelerde araştırıldığı belirlenmiştir. Çalışmamızın bu sonucundan hareketle, konunun önemi düşünüldüğünde büyük şehirlerin yanı sıra ülke genelindeki üniversitelerimizde de spora/fiziksel aktiviteye katılım ve akademik başarı kavramlarının araştırma konusu olarak teşvik edilmesi gerektiği düşünülebilir. Ayrıca ileri düzey doktora çalışmalarında da daha kapsamlı olarak konunun uzmanları tarafından araştırılması ve tartışılması gerektiği düşünülmektedir. Bu kapsamda farklı gruplarda, farklı sportif alanlar içerisinde bulunanların akademik başarı düzeylerinin kapsamlı bir şekilde incelenmesi öğrencilerin yaşantılarına yön verecek olan bir olguyu anlamamıza olanak sağlayabilir. Bu çalışmamız ortaya koyduğumuz nicel ve nitel bulgular ile ülkemizdeki tez alan yazınındaki güçlü ve zayıf yönleri ortaya koymaya çalıştık. Bu araştırmanın ileriki dönemlerde yapılacak olan lisansüstü tezlere ve makale çalışmalarına katkı sağlayacağını ve alandaki problemlere doğrudan çözümler ortaya konmasında destek olabileceğini düşünmekteyiz.

Öneriler

- Fiziksel aktivite ve sporun çocuklar üzerindeki genel yararlarının yanı sıra, farklı derslerde ve farklı akademik becerilerin geliştirilmesinde de branşların veya özel sportif programların etkililiğinin de özellikle doktora düzeyinde araştırılması gerektiğini düşünmekteyiz.
- Ülkemizde sosyokültürel özellikler bakımından farklı coğrafi bölgeler ve şehirler bulunduğu için çocukların fiziksel aktivite ve spora katılımlarına ilişkin çalışmaların ülke genelinde yaygınlaştırılmasının fiziksel aktivite ve spora katılım oranlarını artırma konusunda olumlu katkılar sağlayabileceğini düşünmekteyiz.

Kaynaklar

- Arabacı, İ. B. (2017). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin yaşamlarında sporun anlam ve önemi. *Turkish Journal of Educational Studies*, 4(1).
- Arslan, S. S., Alemdaroğlu, İ., Öksüz, Ç., Karaduman, A. A., & Yılmaz, Ö. T. (2018). Genç bireylerde fiziksel aktivitenin akademik başarı ve depresyon üzerine etkisi. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 6(1), 37-42.

- Becker, D. R., McClelland, M. M., Geldhof, G. J., Gunter, K. B., & Macdonald, M. (2018). Open-skilled sport, sport intensity, executive function, and academic achievement in grade school children. *Early Education and Development*, 29(7), 939-955.
- Bilgin, E., Bulca, Y., & Demirhan, G. (2020). Fiziksel aktivite düzeyi, fiziksel uygunluk, akademik başarı ve akademik benlik kavramı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 45(202).
- Bilgin, O. (2019). Türkiye’de özgüven ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Opus International Journal of Society Researches*, 14(20), 371-393.
- Burrows, R., Correa-Burrows, P., Orellana, Y., Almagiá, A., Lizana, P. & Ivanovic, D. (2014). Scheduled physical activity is associated with better academic performance in chilean school-age children. *Journal of Physical Activity and Health*, 11(8), 1600-1606.
- Büyükergün, A. (2020). 1990-2018 yılları arası türkiye’de tenis branşında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 4(1), 20-29.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pagem, Ankara.
- CDC/Centers for Disease Control and Prevention. (2010). The association between school based physical activity, including physical education, and academic performance. Atlanta, Ga: U.S. Department Of Health and Human Services. Erişim: http://catchinfo.org/wp-content/uploads/2017/06/Activity-breaks-CDC-association-between-PA-PE-and-Acad-Performance-pape_executive_summary.pdf Erişim Tarihi: 29.03.2023.
- Chaddock-Heyman, L., Erickson, K. I., Kienzler, C., King, M., Pontifex, M. B., Raine, L. B., ... & Kramer, A. F. (2015). The role of aerobic fitness in cortical thickness and mathematics achievement in preadolescent children. *Plos One*, 10(8), E0134115.
- Çalık, S. U. (2017). Ders dışı egzersizlerden atletizm modülünün örneklem okul öğrencilerinin akademik başarı ve benlik saygısına etkisi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çekceoğlu, H. (2019). Spor yapan ve spor yapmayan lise öğrencilerinin psikolojik sağlık ve hedef bağlılık düzeylerinin incelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çiçek, İ., Tanhan, A., & Tanrıverdi, S. (2020). Covid-19 ve eğitim. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 1091-1104.
- Dağlı, S. K. (2022). Türkiye’de eğitim alanında çocuk hakları ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Eğitim Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 3(1), 22-34.
- Daşar, E. S., & Akgün, E. (2022). Okul öncesi dönemde davranış sorunlarını konu alan yurtiçi lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Studies in Educational Research and Development*, 6(2), 95-126.
- Delfa-De-La-Morena, J. M., Bores-García, D., Solera-Alfonso, A., & Romero-Parra, N. (2022). Barriers to physical activity in spanish children and adolescents: sex and educational stage differences. *Frontiers in Psychology*, 13.
- Demirdağ, S., & Altun, S. A. (2022). Eğitim fakültesinde görevli akademisyenlerin covid-19 pandemi sürecine ilişkin görüşleri: Türkiye Örneği. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 12(1), 201-212.
- Düzen, A. Ç. (2021). Spor yapma durumuna göre lise öğrencilerinin psikolojik sağlık ve mutluluk düzeylerinin incelenmesi (Tokat ili örneği)ç *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Amasya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Amasya.
- Eime, R., Young, J., Harvey, J., & Payne, W. (2013). Psychological and social benefits of sport participation: the development of health through sport conceptual model. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 16, e79-e80.
- Gez, A., & Çınpolat, E. (2022). Sosyal bilgiler eğitimi alanında edebî ürünlerle ilgili hazırlanan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Milli Eğitim*, 51(233), 535-555.
- Gürkan, E. R., Çamlıyer, H., Çamlıyer, H., Çobanoğlu, G., & Nihal, E. R. (2014). Çocuk ve ergenlerde spor etkinliklerinin davranış ve sosyal gelişim üzerine etkileri. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(3), 29-38.

- Hekim, M. (2016). Çocuklarda beden eğitimi, spor ve oyun etkinliklerine katılımın kemik gelişimi üzerine etkilerinin değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(2), 66-71.
- Hills, A. P., Andersen, L. B., & Byrne, N. M. (2011). Physical activity and obesity in children. *British Journal Of Sports Medicine*, 45(11), 866-870.
- Holt, N. L. (Ed.). (2016). *Positive youth development through sport*. Routledge. England.
- Irmansyah, J., Lumintuarso, R., Sugiyanto, F. X., & Sukoco, P. (2020). Children's social skills through traditional sport games in primary schools. *Cakrawala Pendidikan*, 39(1), 39-53.
- Kapıkıran, Ş. (2019). Ergenlerde ebeveyn akademik başarı baskısı ve desteği ile sınav kaygısı arasındaki ilişkide akademik dayanıklılığın aracı rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48, 409-430.
- Karakoyun, N., & Uzun, N. (2022). 2011-2022 yılları arasında çevre eğitimi ile ilgili yayımlanan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *İhlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 51-65.
- Kayhan, R.F., Çıkıkcı, A. & Gülez, O. (2021). Genç futbolcularda reaktif kuvvet indeksinin bazı parametreler üzerine etkisi. *Uluslararası Spor, Egzersiz & Antrenman Bilimi Dergisi*, 7(1), 31-39.
- Kaymakçı, Y., & Gelen, N. K. (2022). Türkiye'de spor federasyonları ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Egzersiz ve Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 27-36.
- Kuter, F. Ö., & Kuter, M. (2012). Beden eğitimi ve spor yoluyla değerler eğitimi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, (6), 75-94.
- Massoni, E. (2011). Positive effects of extra curricular activities on students. *Essai*, 9(1), 27.
- Maynard, E. J., Coonan, W. E., Worsley, A., Dwyer, T., & Baghurst, P. A. (1987). The development of the lifestyle education program in australia. *Cardiovascular Risk Factors in Children: Epidemiology and Prevention*, 123-149.
- Merriam, S. B. (2002). Introduction to qualitative research. *Qualitative research in practice: Examples for discussion and analysis*, 1(1), 1-17.
- Mikolajczak, M. D. (2020). Females score in sports and stem: assessing the relationship between female high school sports participation and mathematics self-efficacy, math achievement, and college major in stem. Unpublished Doctoral Dissertation, Pepperdine University.
- Moeijes, J., van Busschbach, J. T., Bosscher, R. J., & Twisk, J. W. (2019). Sports participation and health-related quality of life: a longitudinal observational study in children. *Quality of Life Research*, 28, 2453-2469.
- Orhan, Ö. (2021). 11-15 yaş çocuklarda fiziksel aktiviteye katılımı engelleyen faktörler. Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü/Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Kırıkkale.
- Ömercioğlu, M., & Ersoy, M. A. (2022). Türkiye'de sporda doping alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi: sistematik derleme. *Mediterranean Journal of Sport Science*, 5(1), 104-118.
- Öner, Ö. & Türkoğlu, M. E. (2020). Eğitim denetimi alanındaki lisansüstü tezlerinin incelenmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(39), 1265-1285.
- Özdoğru, A. A. (2018). Çocuk ve ergenlerin okul dışı zamanlarda spor aktivitelerine katılımı. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 86-101.
- Pehlivan, Z. (2009). Spora katılan çocuklara yönelik ailelerin beklentileri, çocuklarda gözlenen davranış değişimleri ve spora katılımın önündeki engeller. *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 69-76.
- Pesce, C., Faigenbaum, A., Crova, C., Marchetti, R., & Bellucci, M. (2013). Benefits of multi-sports physical education in the elementary school context. *Health Education Journal*, 72(3), 326-336.
- Rodrigues, D., Padez, C., & Machado-Rodrigues, A. M. (2019). Parental perception of barriers to children's participation in sports: biological, social, and geographic correlates of portuguese children. *Journal of Physical Activity and Health*, 16(8), 595-600.

- Salihoğlu, A., Ankara, A., Kübra, K. O. Ç., & Güler, M. (2022). Pedagojik alan bilgisine yönelik yürütülen lisansüstü tezlerinin incelenmesi: Bir tematik içerik analizi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 204-222.
- Sallabaş, F., & Polat, T. (2022). Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde teknoloji tabanlı konular üzerine yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 7(2), 183-212.
- Satija, A., Khandpur, N., Satija, S., Mathur Gaiha, S., Prabhakaran, D., Reddy, K. S., ... & Venkat Narayan, K. M. (2018). Physical activity among adolescents in India: A qualitative study of barriers and enablers. *Health Education & Behavior*, 45(6), 926-934.
- Savran Gencer, A., Doğan, H., Bilen, K. & Can, B. (2019). Bütünleşik stem eğitimi modelleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 45 (45), 38-55.
- Saygılı, G., Atay, E., Eraslan, M., & Hekim, M. (2015). Düzenli olarak spor yapan ve yapmayan öğrencilerin kişilik özellikleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(1), 161-170.
- Singh, A. S., Saliasi, E., Van Den Berg, V., Uijtwilligen, L., De Groot, R. H. M., Jolles, J. ... & Chinapaw, M. J. M. (2019). Effects of physical activity interventions on cognitive and academic performance in children and adolescents: A novel combination of a systematic review and recommendations from an expert panel. *British Journal of Sports Medicine*, 53(10), 640-647.
- Somerset, S., & Hoare, D. J. (2018). Barriers to voluntary participation in sport for children: A systematic review. *Bmc Pediatrics*, 18(1), 1-19.
- Tumer, B. K., & Aşşen, E. H. T. (2022). Türkiye’de 2016-2020 yılları arasında yaratıcı drama alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2), 501-516.
- Turan, M. S., Arslantaş, A., Erdem, A., Özdemir, M. F., & Turan, A. H. (2022). Spora yönelik tutum ile ilgili çalışmaların incelenmesi. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies*, 8(23), 105-117.
- Türkmen, M. & Varol, S. (2015). Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Ortaokul Öğrencileri Üzerinde Sportmenlik Davranışı Oluşturma Etkisinin Belirlenmesi: (Bartın İl Örneği) . *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi* , 1 (1) , 42-64 .
- Varol, S., & Türkmen, M. (2021). Dikkat Düzeyi Düşük Olan 11-13 Yaş Aralığındaki Öğrencilerde Dart Egzersizlerinin Etkisi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(32), 460-475.
- Vasold, K. L., Deere, S. J., & Pivarnik, J. M. (2019). Club and intramural sports participation and college student academic success. *Recreational Sports Journal*, 43(1), 55-66.
- Wang, Y., Ma, X., Zhang, Y., Wu, L., Yang, Z., Yang, T., & Li, Y. (2019). Relationship of physical education curriculum implementation and mathematics achievement in Chinese youth. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 90(2), 133-140.
- Yıldız, E., & Çetin, Z. (2018). Sporun psiko-motor gelişim ve sosyal gelişime etkisi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 5(2), 54-66.
- YÖK. (2023). Tüm üniversiteler hakkında genel bilgiler. Erişim: <https://istatistik.yok.gov.tr/> , Erişim Tarihi: 01.04.2023

Makale Alıntısı

Uluöz, E., Karıncaoğlu, E., Nazlıcan, M.Ç., Ergüneş, S., Kocadurmuş, M., Tartar, H., Uğur, H., Ergüneş, B., Yıldırım, F. (2023). Türkiye’de İlk ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Spora Katılım Durumu ve Akademik Başarıları Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi [Investigation of Postgraduate Theses on Sports Participation and Academic Achievement of Primary and Secondary Education Students in Turkey], *Spor Eğitim Dergisi*, 7 (2), 108-122.

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.